

KRIMINOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSEK AZ ÁLLATGYŰJTÖGETÉS ÉS ZOOFÍLIA JELENSÉGÉRE – KITEKINTÉSEL AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK JÓ GYAKORLATAIRA*

CRIMINOLOGICAL APPROACHES TO THE PHENOMENON OF ANIMAL HOARDING AND ZOOPHILIA – WITH AN OVERVIEW OF BEST PRACTICES IN THE UNITED STATES

Fazekas Fanni**

Absztrakt

Az állatokhoz fűződő patológiás kötődés több formában is megvalósulhat, azonban jelen tanulmány kifejezetten az állatgyűjtögetés és a zoofília jelenségét mutatja be állatjóléti és jogi megközelítésből. A tanulmány célja bemutatni ezen magatartások pszichés hátterét és multidiszciplináris jellegét. Bár a hatályos Büntető Törvénykönyv nem tartalmaz önálló tényállást az állatgyűjtögetést illetően, mégis sok esetben kimerítheti az állatkínzás törvényi tényállását. Nemzetközi kitekintéssel érintem az állatgyűjtögetés kapcsán megvalósuló Egyesült Államok-beli beavatkozási és jogalkotási megoldásokat, valamint bemutatom, hogy a zoofília szabályozása terén Magyarország elmarad a nemzetközi trendektől.

Kulcsszavak: zoofília, állatgyűjtögetés, parafília, állatkínzás, mentális zavar

Abstract

Pathological attachment to animals can take many forms, but this study focuses specifically on animal hoarding and zoophilia from an animal welfare and legal perspective. The aim of the study is to present the psychological background and multidisciplinary nature of these behaviors. Although the current Criminal Code does not contain a separate offense for animal hoarding, in many cases it may fall under the legal definition of animal cruelty. I take an international perspective on the intervention and legislative solutions implemented in the United States in relation to animal hoarding, and I show that Hungary falls behind international trends in the regulation of zoophilia.

Keywords: zoophilia, animal hoarding, paraphilia, animal cruelty, mental disorder

* A Kulturális és Innovációs Minisztérium Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

** Fazekas Fanni, nappali tagozatos joghallgató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar; ffanni0714@gmail.com; Konzulensek: Prof. Dr. Jacsó Judit, egyetemi tanár, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bünyügyi Tudományok Intézete, Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék; judit.jacso@uni-miskolc.hu; Dr. Vetter Szilvia PhD, Állatorvostudományi Egyetem, Állatvédelmi Központ vezető; vetter.szilvia@univet.hu

1. Állatgyűjtögetés

Az állatok kontrollálatlan gyűjtögetése olyan magatartásforma, amely komoly állatjóléti kockázatokat hordoz, és sok állat életkörülményeit érinti kedvezőtlenül.¹ A definíció szerint az állatok felhalmozása olyan nagy számú háziállat tartása, amely nem biztosítja a minimális ellátást a táplálkozás, higiénia, szállás és állatorvosi ellátás tekintetében.² Az állatgyűjtögetés olyan pszichés zavar, amely élő állatok kontrollálatlan gyűjtéséhez és tartásához vezet, amelyek nem kapnak megfelelő ellátást és gondozást.³

Az állatokkal szembeni kegyetlen bánásmód egyre inkább súlyos, társadalmilag is kiemelt problémának számít. Ezt jól mutatja a jogszabályok folyamatos szigorodása, a büntetőeljárások számának emelkedése, valamint az a növekvő szakmai és társadalmi aggodalom, amely az állatkínzási cselekmények és más bűncselekmények – különösen az interperszonális erőszak – közötti összefüggésekre irányul.

Az állatok súlyos elhanyagolása számos más problémára is utalhat, amelyekkel foglalkozni kell. Hiszen „*ha valaki nem tud gondoskodni egy háziállatról, akkor nem képes megfelelően gondoskodni egy gyermekről vagy családtagról sem*”.⁴ Bár az állatgyűjtögetők valószínűleg nem követnek el súlyos személy elleni bűncselekményeket, gyakran szociális és/vagy mentális egészségügyi ellátásra szorulnak. Sok esetben az állatkínzással és elhanyagolással vádolt személyekről kiderült, hogy gyermekeik vagy gondozásra szoruló felnőttek élnek ugyanolyan nyomorúságos körülmények között, mint a szenvedő állatok.⁵ Az állatok felhalmozásának kezelése rendkívül erőforrás-igényes és összetett feladat, mivel egyszerre vonhatja be a közegészségügyi, szociális, pszichiátriai, állatorvosi, jogi, lakhatási és higiéniai területek szakembereit, valamint az állatvédelmi hatóságokat.⁶ A gyűjtögetési esetek gyorsan eszkalálódhatnak, és a beavatkozási kísérletek (pl. hatósági beavatkozás) gyakran túl későn érkeznek az állatok – és akár emberek – számára.⁷ Az állatok hatékony megmentéséhez azonban nélkülözhetetlen a megfelelő időben történő beavatkozás, amely segíti a gyűjtögető személyt a probléma felismerésében és kezelésében, és hosszú távon megelőzi a magatartás újbóli kialakulását.⁸

Az állatgyűjtést hivatalosan a következő kritériumok alapján határozható meg Campbell megközelítése szerint:⁹

1. A szokásosnál több háziállat tartása.

¹ HAYES, Victoria: *Overview of Animal Hoarding*, Animal Legal & Historical Center, 2010. <https://www.animallaw.info/article/overview-animal-hoarding> (letöltés dátuma: 2025. 12.10)

² GAIL, Steketee et al.: Characteristics and Antecedents of People Who Hoard Animals: An Exploratory Comparative Interview Study, *Review of General Psychology*, 2011, 15., 114.

³ SENFT, Jennifer: *Die Fortnahme von Tieren aus tierschutzrechtlicher Sicht unter der besonderen Berücksichtigung der Probleme in Fällen des Animal-Hoarding*. Bachelorarbeit. 2011/2012, 25. <https://opus-hslb.bsz-bw.de/frontdoor/deliver/index/docId/278/file/A.pdf> (letöltés dátuma: 2025. 12. 10.)

⁴ PHILLIPS, Allie, LOCKWOOD, Randall: *Investigating and Prosecuting Animal Abuse*. National District Attorneys Association, 2013, 21

⁵ Uo. 21.

⁶ STUMPF, Bárbara Perdigão et al.: Animal hoarding: a systematic review, *Brazilian Journal of Psychiatry*, 2023, Vol. 45., Issue 4., 356.

⁷ LEE, Courtney G.: Never Enough: Animal Hoarding Law, *University of Baltimore Law Review*, 2017. <https://www.animallaw.info/article/never-enough-animal-hoarding-law> (letöltés dátuma: 2025.10.20).

⁸ REINISCH, Amanda I. : Understanding the human aspects of animal hoarding, *Animal Welfare*, 2008, Vol. 49., 1212. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC2583418/pdf/cvj-12-1211.pdf> (letöltés dátuma: 2025.10.20.).

⁹ CAMPBELL, Kathryn M.: *The Paradox of Animal Hoarding and The Limits of Canadian Criminal Law*, Animal Legal & Historical Center, 2012. <https://www.animallaw.info/article/paradox-animal-hoarding-and-limits-canadian-criminal-law> (letöltés dátuma: 2025.10.15).

2. A minimális táplálkozási, higiéniai, szálláshelyi és állatorvosi ellátás biztosításának elmulasztása, amely elhanyagolás gyakran betegséghez és éhenhaláshoz, fertőző betegségek terjedéséhez, valamint kezeletlen sérülésekhez vagy egészségügyi problémákhoz vezet.
3. A minimális ellátás biztosítására való képtelenség és ennek az állatokra, a háztartásra és a lakás lakóira gyakorolt hatásának tagadása.
4. Ezen mulasztások és rossz körülmények ellenére az állatok gyűjtésének és tartásának folytatása.

Fontos kiemelni, hogy az állatok felhalmozása nem korlátozódik egyetlen kultúrára vagy országra sem. Bár az állatgyűjtögetés jelenségével angolszász területeken nagyobb arányban találkozhatunk, mindenhol a világban, így Magyarországon is előfordulnak ilyen esetek.¹⁰

1.1. Az állatgyűjtögetés kórkép háttere

Az állatgyűjtögetés problémájáról először 1981-ben számoltak be amerikai orvosok. Mivel ott nagyon sok ilyen eset fordul elő (évente több mint 1000), szinte az összes tudományos ismeret erről a kórképről az Egyesült Államokból származik. 1999-ben jelent meg egy tanulmány, amelyben összesen 54 állatgyűjtögetési eset került feldolgozásra. Az ebben megvizsgált állatgyűjtögetők 76%-a nő, akiknek több mint fele 50 és 59 év közötti volt. 80%-ban beteg és elhullott állatok is voltak a gyűjtött állatok között. A kialakulás okai között szerepelhet – bármely társadalmi rétegben – számos fizikai vagy pszichés betegség, mint például a kényszerbetegség, neurózis vagy személyiségzavar. A gyűjtögetési kórkép kiváltó okai lehetnek egy közeli ember halála, de olyan szubjektív élmények is, amelyek kívülről nézve nem hatnak olyan súlyosnak, de az érintett személyekre rendkívül rossz hatást fejtettek ki. Ebben a hátrányos élethelyzetben a gyűjtögetésben szenvedő az állataiban próbál vigaszt találni.¹¹

1.2. A gyűjtött állatok

A macskák és kutyák a leggyakrabban gyűjtött állatok, de vadon élő, egzotikus és haszonállatok is előfordulnak. Egy 71 állatgyűjtögetőre kiterjedő tanulmány megállapította, hogy az esetek körülbelül 82 %-ában macskák, 55 %-ában kutyák, 17 %-ában madarak, 6 %-ában hüllők, 11 %-ában kisemlősök, 6 %-ában lovak és 6 %-ában szarvasmarhák, juhok vagy kecskék szerepeltek. 56 állatgyűjtögető ügy áttekintése, amelyekben a gyűjtögető ellen vádat emeltek, azt mutatta, hogy az esetek 46 %-ában kutyák, 34%-ában macskák voltak érintettek, a többi eset egyenlően oszlott meg madarak, haszonállatok, nyulak és lovak között. Érdekességként megemlíthető, hogy az állatok felhalmozása gyakran együtt jár tárgyak felhalmozásával. Esettanulmányok szerint az állatokat felhalmozók 31–100%-a élettelen tárgyakat is felhalmoz. A tárgyak és állatok gyűjtögetése között azonban van néhány figyelemre méltó különbség. Az állatgyűjtögetés legtöbb esetben nyomorúságos életkörülményekkel jár, míg a tárgyak gyűjtögetése esetében csak ritkán fordult elő ilyen. A tárgyak gyűjtésének eseteiben a férfiak és a nők egyenlően vannak képviselve, míg az állatgyűjtögetők többsége nő. Bár mindkét állapotot gyenge önismeret jellemzi, az állatgyűjtögetés eseteinek kezelését gyakran bonyolítja

¹⁰ VETTER Szilvia – PAULOVICS Anita: A pszichoaktív szerhasználók állatokhoz fűződő viszonya, *Pro Futuro* 2023/2, 140.

¹¹ SENFT: i.m. 27–28.

az állatgyűjtögetők téves hite, hogy különleges képességekkel rendelkeznek az állatokkal való kommunikáció, megértés és/vagy az állatok gondozása terén.¹²

1.3. A gyűjtögetők fajtái

1. *Túlterhelt gondozó (overwhelmed caregiver)*

Nem tagadja, hanem minimalizálja az állatok gondozásával kapcsolatos problémákat, amelyek gazdasági, társadalmi, egészségügyi vagy családi változásokból erednek, például munkahely vagy egészség elvesztése, de nem tudja ezeket a problémákat orvosolni. Az állatok iránti erős ragaszkodásuk ellenére a túlterhelt gondozók helyzete fokozatosan az állatok gondozásának romlásához vezet.

2. *Mentő gyűjtögető (rescue hoarder)*

Gyakran ők jelentik a legnagyobb és legköltségesebb problémát a bűnüldöző szervek és az állatvédelmi hatóságok számára. Az ilyen esetek gyakran nagy számú állatot érintenek, néha több mint 500 egyedet. A *mentő gyűjtögető* misszionáriusi lelkesedéssel igyekszik megmenteni az összes állatot. Aktívan keresi az állatokat, mert úgy érzi, hogy csak ő tud megfelelő gondoskodást nyújtani nekik, és ellenzi az eutanáziát. Számos tulajdonság különbözteti meg azonban a mentő állatgyűjtögetőket a jogszerű állatmentési tevékenységekben részt vevő személyektől, többek között az, hogy az állatgyűjtögetők nem vezetnek megfelelő nyilvántartást, nem rendelkeznek stabil személyzettel és állatorvosi szolgáltatásokkal, és nem utasítják el az új állatok befogadását, ha túlszűfoltak.

3. *Kizsákmányoló gyűjtögető*

Ők a legnehezebben kezelhető típus. Sok esetben súlyos személyiségzavarokkal küzdő személyekről van szó, és mivel nem érznek megfelelő mértékű empátiát sem az emberek, sem az állatok iránt, sokszor közömbösek az általuk okozott kárral szemben is. Motivációjuk lehet a pénzügyi haszonszerzés, az állatok gondozására nem fordított adományok gyűjtése. A kizsákmányoló gyűjtögetők karizmatikusak és jó kommunikációs készségekkel rendelkezhetnek, valamint képesek olyan megjelenést kölcsönözni maguknak, amely a nyilvánosság és a média előtt is megfelelőnek tűnik.¹³

Vitatható, hogy ez utóbbi kategória valóban az állatgyűjtögetés kórképéhez sorolható-e. Az állatgyűjtögetőkre jellemző ugyanis az állatok iránti túlzott ragaszkodás, ebben az esetben ugyanakkor ez az elem részben, vagy teljes mértékben hiányzik, megjelenik viszont az anyagi haszonszerzés.

1.4. A kórkép leírása

Bár a gyűjtögetést hagyományosan egyfajta „*életmódbeli választásnak*” tekintették, van, aki azt állítja, hogy az állatok gyűjtögetésének súlyossága inkább mentális állapotra utal, mint életmódra.¹⁴

Az elmúlt közel 20 évben az állatok felhalmozása a mentális egészségügyi szakemberek által nagyrészt figyelmen kívül hagyott jelenségből komplex és potenciálisan súlyos mentális

¹² ARLUKE, Arnold et al.: Animal Hoarding. In: Maher, J., Pierpoint, H., Beirne, P. (eds) The Palgrave International Handbook of Animal Abuse Studies. Palgrave Macmillan, 2017, 111–112.

¹³ ARLUKE et. al: i.m. 112–113.

¹⁴ HAYES, Victoria: Detailed Discussion of Animal Hoarding, Animal Legal & Historical Center, 2010. <https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-animal-hoarding> (letöltés dátuma: 2025. 10. 20).

rendellenességnek minősülő állapot lett. A DSM-5¹⁵ 2013-ban hivatalos diagnózisként felvette a „felhalmozási rendellenességet” (*hoarding disorder, HD*). Mivel az állatok jogilag dolognak minősülnek, az állatok gyűjtögetése HD-nek minősülhet. Amikor az állatok gyűjtögetése először felmerült problémaként az állatjóléti közösségben, felhívták a figyelmet arra, hogy a gyűjtögetők gondolkodásmódja és viselkedése sokban hasonlít a függőségben szenvedőkre. A gyűjtögetők állatokkal foglalkoznak, tagadják problémáikat, sok kifogást találnak helyzetükre, társadalmilag elszigetelődhetnek, üldözötnék tartják magukat, és elhanyagolják magukat és környezetüket. A gyűjtögetés kezdetben a rögeszmés-kényszeres zavar egyik változataként került meghatározásra. Azonban további kutatások egy komplexebb, többféle zavarral átfedő mintát tártak fel, amely magában foglalja a figyelemhiányos hiperaktivitás-zavart, szervi agyi betegségeket, depressziót, szorongást és személyiségzavarokat, ami végül oda vezetett, hogy a gyűjtögetési zavart a DSM-5 különálló betegségként sorolta be.¹⁶

Nagyon kevés empirikus kutatás segít megmagyarázni ennek a viselkedésnek az okát, talán azért, mert az állatokat gyűjtő embereket nehéz tanulmányozni. Azonban több elmélet is született a témával kapcsolatban. Feltehető, hogy az állatokkal kapcsolatos bizonyos téves elképzelések és hiedelmek érdemi szerepet játszanak az állatok kóros gyűjtögetésének kialakulásában és fennmaradásában. A már említett HARC (2000, 2002) kutatóinak jelentései szerint az állatgyűjtögetők – tévesen – hiszik, hogy csak ők törődnek az állatokkal, és csak ők tudnak gondoskodni róluk. Az állatgyűjtögetők rendkívüli felelősséget érezhetnek, szinte „messiási” készletet, hogy gondoskodjanak minden állatról, vagy megmentsek őket. Ennek megfelelően egyes állatgyűjtögetők téves meggyőződésüknek megfelelően azt állíthatják, hogy magán állatmenhelyt vagy mentőállomást működtetnek, sőt, sokan amatőr tenyésztőknek vallják magukat. Mindezek ellenére azonban az állatgyűjtögetési esetek 59,3%-ában dokumentálták elhullott állatok jelenlétét, majd a halál elfogadásának képtelenségét jelölték meg lehetséges kiváltó okként.¹⁷

Előzetes kutatások (HARC 2002) arra utalnak, hogy a gyűjtögetők olyan családokban nőttek fel, ahol az állatok voltak az egyetlen stabil tényezők. A többségük bizonytalanságról és zavaró élményekről számol be korai életükből, többek között gyakori költözésről, szülők különéléséről és válásáról, valamint a kortársaktól való elszigeteltségről.¹⁸

2. Intézkedések az Egyesült Államokban

A Wake County Animal Center (WCAC) egy önkormányzati állatvédelmi ügynökség az egyik tagállamban.

Az állatvédelmi program a megyei Környezetvédelmi Szolgáltatások Osztályának hatáskörébe tartozik. A WCAC évente körülbelül 11 000 állatot kezel. 2015-ben a WCAC hat állatgyűjtő esetenél újszerű megközelítést alkalmazott annak megállapítására, hogy egy fokozatos, többszintű megközelítés javíthat-e az esetek kimenetelén.

2015 előtt nem volt multidiszciplináris megközelítés, és az esetek kimenetelét sem követték nyomon. Az állatokat gyakran eltávolították az otthonokból, akár az állatgyűjtögető együttműködésével, akár anélkül. Ha az állatgyűjtögető nem működött együtt az állatvédelmi hatósággal, az állatokat a menhelyen tartották a törvény által előírt idő alatt, ami negatív

¹⁵ Mentális zavarok diagnosztikai és statisztikai kézikönyve (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders), mely a mentális betegségek osztályozását és diagnosztizálását tartalmazza, és melyet az Amerikai Pszichiátriai Társaság adott ki.

¹⁶ ARLUKE et al.: i.m. 113–114.

¹⁷ GAIL et al.: 115–116.

¹⁸ ARLUKE et al.: i.m. 14.

hatással volt a menhely kapacitására és az állatok jólétére. Még akkor is, ha az állatokat a gyűjtő beleegyezésével vitték el, gyakran nem volt következetes terv a számos egészségügyi probléma kezelésére vagy a nagy számú sérült állat elhelyezésére. Leggyakrabban ezeket az állatokat röviddel a befogadás után elaltatták. A hat esetben összesen 100 állat volt érintett, köztük 65 macska, 1 madár és 34 kutya. Nem ritka, hogy az állatok több egészségügyi problémával is küzdenek, ezért az a döntés született, hogy az állatvédelmi tisztviselők és az állatorvosi csapat közötti összehangolt együttműködés elengedhetetlen. A területen előforduló állatgyűjtögetési esetekre való hatékonyabb reagálás érdekében az állatvédő központ proaktív beavatkozási tervet dolgozott ki és állatgyűjtögetési fórumot rendezett. Több állatvédelmi hatóság és humán jóléti szakemberek is összegyűltek, hogy megismerjék az állatgyűjtögetés jelenségét, és megvitassák a multidiszciplináris megközelítés kidolgozásának alternatív módszereit. Ezt követően stratégiai beavatkozási tervet hajtottak végre az állatgyűjtögetés eseteire vonatkozóan, az állatvédelmi felügyelet vezetője folyamatos képzést biztosított az állatgyűjtögetésről a közegészségügyi vezetők, a gyermekvédelmi szolgálatok és a helyi humán szolgáltatások kulcsfontosságú vezetői számára. Mindezek eredményeként megállapításra került, hogy a multidiszciplináris figyelem fontos eleme a kulcsfontosságú vezetők bevonása.¹⁹

2.1. Jogi intézkedések

Az állatok felhalmozásával kapcsolatos esetekben a jogi beavatkozás célja az állatok és emberek káros környezetből való kivonása és kezelése, a probléma újbóli előfordulásának valószínűségét csökkentő intézkedések meghozatala, valamint a felelősök felelősségre vonása és - amennyiben lehetséges -, kártérítés megfizetése. Az állatgyűjtögetők ellen komoly jogi lépéseket tenni nehéz feladat, ezért egyes államokban kifejezetten az állatgyűjtögetés „bűncselekményét” létrehozó törvényeket fogadtak el, elsősorban a HARC által használt meghatározás alapján. Jelenleg Hawaii és Illinois az a két állam, ahol ilyen konkrét törvények vannak érvényben, bár más államokban is bevezettek hasonló jogszabályokat. Az ilyen jogszabályok nem túl támogatottak a mentális egészség és az állatjólét védelmezői körében, akik a meglévő állatvédelmi törvények fényében ezeket a törvényeket feleslegesnek, sőt kontraproduktívnak tartják.

A gyűjtögetéssel kapcsolatos problémák közül sok nem éri el a bűncselekménynek minősülő állatkínzás szintjét, de helyi rendeletek, például higiéniai előírások, állattartási korlátozások, engedélyezési és oltási követelmények, valamint lakhatási előírások megsértéseként büntethető. Azonban csak ezeknek a felszínes szabálysértéseknek a kezelése nem elégséges a beavatkozás céljainak eléréséhez, és nem oldja meg a probléma hátterében álló mentális egészségügyi problémákat. Definíció szerint az állatok felhalmozása állatkínzással jár, ezért szinte mindig magában foglalja az állatkínzással kapcsolatos vétségek potenciális megvalósítását. A súlyosabb, bűncselekménynek minősülő vádak, amelyek jelentős pénzbüntetéssel, próbaidővel és esetleges szabadságvesztéssel járhatnak, általában a károkozás vagy kínzás szándékának jelenlétét igénylik. Az állatgyűjtögetők szinte mindig azt állítják, hogy nem akartak ártani az állatoknak. Az ilyen állítólagos szándék hiánya megnehezítheti a büntetések kiszabását, még akkor is, ha sok állat szenvedett vagy akár elpusztult. Azokban az esetekben, amikor a mentő gyűjtögetők törvényes civil szervezetnek álcázzák magukat, vagy kizsákmányoló gyűjtők, akik pénzt csálnak ki az emberektől, amit soha nem fordítanak állatok

¹⁹ STRONG, Sandra – FEDERICO, Jennifer – BANKS, Ron – WILLIAMS, Cathy: A Collaborative Model for Managing Animal Hoarding Cases, *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 2019, 22(3), 267–278. (letöltés dátuma: 2026. 02. 24)

gondozására, az ügyészség felhasználhatja az ügy pénzügyi vonatkozásait, hogy vádat emeljenek más bűncselekmény, így például adócsalás vagy csalás bűncselekménye miatt.²⁰

Az első cél annak biztosítása, hogy az állatok biztonságban legyenek és megkapjanak minden szükséges orvosi vagy rehabilitációs kezelést, ami általában úgy valósul meg, hogy az állatokat kivonják a hátrányos körülmények közül, amennyiben ez még nem történt meg önkéntes átadás vagy más, ítélet előtti bírósági rendelkezés alapján. Egyes tagállamokban a bíróságok „tiltó rendelkezést” is hoznak, amely megtiltja a büntetett állattartónak, hogy a próbaidő alatt állatot tartson, birtokoljon vagy állatok közelében tartózkodjon. Kíváncos lehet, hogy a gyűjtögető megtarthasson egy kis számú ivartalanított állatot, amelyeket az állategészségügyi hatóságok rendszeresen ellenőrizik. Ha a gyűjtögető hivatalos szervezetnek adja ki magát, a bíróság az állatok átadásán túl a szervezet felosztatását is elrendelheti. Mivel a gyűjtögetés nagy pénzügyi terhet ró a beavatkozó szervekre, kíváncos, hogy a bíróságok ezeknek a költségeknek az ésszerű megtérítését rendeljék el. Több állam törvénybe iktatta az állatokkal való rossz bánásmód, beleértve az állatok gyűjtögetését is, miatt elítélt személyek kötelező vagy önkéntes pszichológiai vizsgálatát. A valóságban azonban, bár a bíróságok elrendelhetik az állatgyűjtögetők vizsgálatát vagy tanácsadását, az ilyen vizsgálat céljait nem határozzák meg, és jelenleg nincs érvényesített terápia az állatgyűjtögetési rendellenesség kezelésére. Továbbá nem ismert, hogy a terapeuta milyen képesítésekkel és készségekkel kell rendelkeznie, milyen eredmények várhatók a folyamat során (például lehetséges-e egyáltalán a „gyógyulás”), mennyi ideig tarthat a folyamat, mit kell tenni az állatokkal, amíg az elítélt bűnelkövető kezelés alatt áll, és hogy a jövőben megbízhatóak lesznek-e az elítélt bűnelkövetők abban, hogy biztonságos környezetet biztosítanak az állatoknak.²¹ Ezenkívül a legtöbb állatgyűjtésért elítélt személy vonakodik a terápiában való részvételtől és ellenáll a változásnak. Az állatgyűjtés kezelési eredményeinek hiánya miatt a dokumentált visszaesési arányok nem ismertek. *Arluke* szerint bár vannak olyan esetek, amikor az egyének abbahagyták az állatok gyűjtését és képesek voltak megakadályozni, hogy újra állatokat szerezzenek be, a visszaesés esélye megközelítheti a 100%-ot.²²

3. Mikor valósul meg az állatkínzás?

Magyarországon az állatkínzás 2004. április 24. napjától minősül bűncselekménynek. A jelenleg hatályos 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.) jelentős változást hozott, mivel az állatkínzás bűncselekménye a *Környezet és természet elleni bűncselekményekről* szóló fejezetben rendelkezik az állatkínzás szankcionálásáról. Az újonnan – 2022-től hatályos – elfogadott minősített esetekkel, valamint a hozzájuk fűződő szankciókkal a Btk. állatkínzásra vonatkozó tényállása Európa legszigorúbb szabályai közé került.²³

2025. augusztus 20-tól újabb változások következtek be, többek között, ha az állatkínzást ebrendészeti telep vagy állatmenhely működtetése során követik el, azt az állatkínzás minősített eseteként értékeli a jogalkotó. Ezen rendelkezés indoklásában megjelenik, hogy „*Nagy visszhangot kaptak azok az esetek, amelyeknél az állatkínzást ebrendészeti telepen vagy állatmenhelyen, ezen létesítmények működtetése során követték el. Ezeknek a létesítményeknek maradéktalanul meg kellene felelnie az állatvédelmi és állatjóléti elvárásoknak. A*

²⁰ ARLUKE et al.: i.m. 120.

²¹ ARLUKE et al.: i.m. 121–122.

²² LOCKWOOD, Randall: Animal hoarding: The challenge for mental health, law enforcement, and animal welfare professionals. *Behavioral Sciences and Law*, 2018, 1-19, 14. DOI: 10.1002/bsl.2373.

²³ GÓCZA Ágnes: Az emberi élet, mint az állatkínzás bűncselekmény védett jogi tárgya. *Acta Animalia Hungarica*, 2025. I (2), 78–79.

létesítmények üzemeltetésében résztvevő személyeknek/gondozóknak fokozott felelősségük van, továbbá a társadalom bizalmát élvezik, ami indokolja, hogy állatkínzás elkövetése esetén szigorúbb büntetésre számítsanak. Még fokozottabb a felelőssége az üzemeltetésben résztvevőknek, ha az állatkínzás az ilyen intézményekben jelentős számú állat szenvedését okozza.”²⁴

3.1. A Btk. rendelkezései

A Btk. 244. §-a szerint az követi el az állatkínzást, aki gerinces állatot indokolatlanul olyan módon bántalmaz vagy olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy az állatnak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza. Az általam vizsgált téma kapcsán kiemelendő, hogy bűncselekményt követ el és büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az, aki az állatkínzást az állat különös szenvedését okozva, több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozva, vagy ebrendészeti telep vagy állatmenhely működtetése során követi el. Utóbbi esetében a büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető, ha a bűncselekményt tíznél nagyobb számú állatra követik el.²⁵

Az állatgyűjtögetés jelensége is szorosan kapcsolódik ezen büntetőjogi szabályozáshoz, hiszen az ilyen magatartások nagy része kimerítheti az állatkínzás törvényi tényállását. Bár az állatgyűjtögetők általában segítő szándékkal kezdenek az állatok befogadásába, a tartási körülményeik ugyanakkor súlyos károkat okozhatnak az állatok egészségében. A legtöbb esetben több tucat – ritkább esetekben több száz – állat embertelen körülmények között tartásáról van szó, amely jelentősen növeli a szenvedést, a különböző betegségek terjedését, valamint a pusztulás kockázatát közöttük. Ennek ellenére a jelenleg hatályos Btk.-ban az állatgyűjtögetés önálló tényállásként nem kapott helyet. Tekintettel arra, hogy az állatgyűjtögetés történhet állatvédelmi tevékenységnek „álcázott” magatartás formájában is, ez megalapozhatja az állatmenhely működése során elkövetett bűncselekmény minősítését.

Összességében megállapítható, hogy az állatok jólléte jelentős mértékben sérül az állatgyűjtögetési esetekben, így sok esetben a felelősség megállapítása indokolttá válna.

3.2. Az Ávtv. rendelkezései

Bár az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Ávtv.) kifejezetten az állatgyűjtögetésre vonatkozó szabályokat nem tartalmaz, álláspontom szerint a törvény több rendelkezéséből is levezethető, hogy az ilyen magatartás a jelenleg hatályos állatvédelmi normákkal összeegyeztethetetlen.

Az Ávtv. az állatkínzás fogalmát úgy határozza meg, hogy „az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező beavatkozás, bánásmód, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat, továbbá az öröklődő betegségben szenvedő állategyed tenyésztése, szaporítása”.²⁶ A definíció alapján megállapítható, hogy az állatgyűjtögetés már fogalmi szinten is a törvény rendelkezéseibe ütközik, ugyanis ezen esetekben egyértelműen fennáll az állatok szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet és egészségkárosodást okozhat.

²⁴ Indoklás az állatok védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2025. évi LXVI. törvényhez.

²⁵ Btk. 244. §

²⁶ Ávtv 3. §

Kiemelendő továbbá a *jó gazda gondosságának* elve, mely azt az emberi tevékenységet jelöli, amely „arra irányul, hogy az állat számára olyan életkörülményeket biztosítson, amely az annak fajára, fajtájára és nemére, korára jellemző fizikai, élettani, tenyésztési és etológiai sajátosságainak, egészségi állapotának megfelel, tartási, takarmányozási igényeit kielégíti (elhelyezés, táplálás, gyógykezelés, tisztán tartás, nyugalom stb.)”.²⁷ Az állatgyűjtögetési esetek túlnyomó többsége a jogszabályokban előírt kötelezettségek sorozatos megsértésével jár. Ezekben az ügyekben szinte kivétel nélkül megfigyelhető az állatok túlszűfolt, rossz higiéniai körülmények közötti tartása, gyakran megfelelő élelem és ivóvíz nélkül. Mindez egyértelműen szembemegy a jó gazda gondosságának alapvető követelményével.

A szabadban tartott állatok számára olyan területet, illetve létesítményt szükséges biztosítani, ahol azok veszély esetén, valamint az időjárás káros hatásaival és az egészségre ártalmas hatásokkal szemben védelmet találhatnak. A folyamatosan zárt körülmények között tartott állatok számára az állattartó köteles az állat szükségleteihez igazodó, megfelelő mozgásteret biztosítani.²⁸ Mindezen követelmények teljesülése azonban szinte elképzelhetetlen az állatgyűjtögetési esetekben, mivel az állatok olyan környezetben kénytelenek élni, mely alapvető szükségleteik kielégítésére alkalmatlan.

Az Ávtv. 6. §-a rendelkezik az állatok kíméletéről, valamint az állatkínzás tilalmáról. Ennek értelmében tilos az állatnak indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést, vagy sérülést okozni, valamint az állatot károsítani. Így különösen: nem szabad az állatot kínozni, [...] valamint a kíméletét nem biztosító módon elhelyezni.²⁹ Mindezek tükrében az állatgyűjtögetés a törvényben foglalt tilalmakba ütközik, valamint az állat kíméletét sértő magatartásként értékelhető.

Noha az állatgyűjtögetés és a zoofília két eltérő jelenség, közös vonásuk az állatokhoz fűződő kóros, torzult kötődés. Ez a maladaptív kapcsolat mindkét esetben az állatok jóllétének sérelméhez vezet, és olyan magatartásformákat eredményez, amelyek állatvédelmi szempontból aggályosak.

4. Zoofília

4.1. A zoofília jogi és erkölcsi megítélésének változásai

A zoofília, azaz az állatok iránti szexuális vonzalom egyidős az emberiséggel, megítélése azonban sokat változott az idők folyamán.³⁰ Szinte minden kultúrában létezett és világszerte számos nép irodalmában, művészetében és mítoszaiban is megjelent, több tízezer évre visszavezethető, és számos őskori lelet és barlangfestmény is ábrázolja.³¹ Aquinói Szent Tamás szerint a legsúlyosabb természetellenes elkövethető vétek a bestialitás. A reneszánsz korból bestialitás ügyében indított perek százairól ismeretesek dokumentumok. Egyes párizsi bordélyházakról ismert volt, hogy pulykákat biztosítottak ügyfeleiknek.^{32, 33}

²⁷ Ávtv. 3. §

²⁸ Ávtv. 5. §

²⁹ Ávtv. 6. §

³⁰ VETTER Szilvia – ÓZSVÁRI László: A zoofília megítélése és büntetőjogi szabályozása tizenöt európai országban, *Magyar Állatorvosok Lapja*, 2019, 141., 760.

³¹ Richard, KAHN: Zoophilia and Bastiality: Cross-cultural Perspectives. In: *Encyclopedia of Human-Animal Relationships*, Greenwood Press, 2007, 1.

³² VETTER Szilvia: *Állatvédelmi jog*. L'Harmattan Kiadó, 2024, 91.

³³ Amikor a férfiak a pulykával való közösülés végéhez közeledtek, eltörték a madár nyakát, ami a madár záróizmának görcsös összehúzódását okozta, ami kellemes érzéseket nyújtott a férfiak számára. Lásd részletesen:

A „zoofília” fogalmát először a 19. században írta le tudományosan *Richard von Kraft-Ebing* pszichiáter, aki ezt a kifejezést arra használta, hogy jelölje: egy személy erotikus vonzalmat érez az állatok iránt, vagy szexuális izgalmat vált ki belőle az állatok párzásának látványa. Nem hitte, hogy a zoofília magában foglalná az állatokkal való közösülés iránti vágyat, és ezt nem is vette fel a definíciójába. A 20. században viszont az Amerikai Pszichiátriai Társaság a zoofiliát a parafília egyik formájának, – vagyis az állatok iránti vonzalom és a velük való közösülés iránti vágy miatt kialakuló perverz szexuális és pszichológiai diszfunkció klinikai formájának – azonosította.³⁴

Szintén a 20. században figyelmet kapott *Kinsey* és szerzőtársai kutatása, mely szerint az amerikai tanyavilágban élő serdülő férfiak körében meglehetősen magas volt a zoofil aktivitás. A 20. század közepére a zoofiliával kapcsolatban Európában dekriminalizálási tendencia volt megfigyelhető, melynek eredményeként az európai államok 80%-ában elmaradt a zoofília szankcionálása. Ez a tendencia azonban az elmúlt közel 15 évben megfordult. A zoofília – nem csak állat, hanem embervédelmi szempontokat is figyelembevéve – a legtöbb európai ország büntetőjogába visszakerült valamilyen formában, kivéve Magyarországot. Vannak olyan szexuális indíttatású aktusok, melyek sem fizikai, sem mentális értelemben nem károsítják az állatot, ezért a zoofil cselekmények egy része jogi szempontból nem valósít meg állatkínzást. A szabályozás kapcsán az egyes államok „állati méltósághoz” fűződő viszonya is körvonalazódni látszik, még ha nem is jogi értelemben. *Bolliger* álláspontja szerint téves értelmezés, amikor a zoofil cselekményben érintettek a cselekedetüket „állatszeretnek” vagy „partnerek közötti szexualitásnak” nevezik. Szempontként jelenik meg a kvázi „sértetti” beleegyezés hiánya az állat részéről, bár ezen érvelést megnehezíti az a tény, hogy az állat nem jogalany. Jog értelemben a zoofília szankcionálása mellett a közrend, közkerölcs védelmére hivatkozó érvek kézzelfoghatóbbak. *Vetter* hangsúlyozza, hogy „Magyarországon a zoofil cselekményeket jelenleg kizárólag közigazgatási szinten szankcionálja a jogalkotó. Az Ávtv. rendelkezése szerint „állatot nemi vágy kielégítésére irányuló cselekmény során felhasználni tilos. A zoofília büntetőjogi szankcionálása mellett szólna a cselekmény megbotránkoztató, közkerölcsbe ütköző jellege, ebből következően pedig a társadalomra veszélyessége és az állatkínzással való szoros összefüggése. A megfelelő állami szankcionálás hiányában könnyen meglehet, hogy Magyarország az állatpornográf termékek előállításának helyszínévé, valamint a zoofil turizmus célpontjává válhat.”³⁵

4.2. A kórkép leírása

A zoofília egy olyan parafília leírására használt kifejezés, amelyben a szexuális tárgy egy állat.³⁶ A parafília kifejezést először *Stekel* használta 1930-ban, majd *Money* népszerűsítette a hetvenes években. A kifejezést a „perverzió” helyett vezették be, amelynek jelentése negatív és szinte mindig bűnözői jelentéssel bírt, annak érdekében, hogy a parafiliákat mentális zavarnak lehessen tekinteni.³⁷ Több külföldi kutatás is megállapította, hogy a zoofília gyakran fordul elő más parafiliákkal együtt. A DSM-5 (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)

MILETSKI, Hani: A history of bestiality. In: Beetz, A. M., Podberscek, A.L., (eds.) *Bestiality and Zoophilia. Sexual relations with animals*. Purdue University Press, 2005, 7.

³⁴ KAHN: i.m. 3.

³⁵ VETTER: i.m. 91–93.

³⁶ HOLOYDA, Brian – NEWMAN, William: Zoophilia and the Law: Legal Responses to a Rare Paraphilia, *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 2014;42(4), 412-4 20, 413.

³⁷ CAMPO-ARIAS, Adalberto, et al.: Review of cases, case series and prevalence studies of zoophilia in the general population, *Revista Colombiana de psiquiatria*, 2021, 50(1), 34–38., 2.

legutóbbi kiadásában a zoofília az „*egyéb, meghatározott parafilias rendellenesség*” kategóriába tartozik. Ez a kategória olyan klinikai képekre vonatkozik, ahol a domináns tünetek klinikailag jelentős szenvedést vagy károsodást okoznak, de nem felelnek meg teljes mértékben a parafilias rendellenességek diagnosztikai osztályába tartozó rendellenességek egyikének sem. Fontos azonban, hogy teljesüljön egy időbeli kritérium, miszerint legalább hat hónapig ismétlődő és intenzív szexuális izgalom áll fenn az állatokkal kapcsolatban.³⁸ A parafilákban szenvedő személyeknek általában nincs betegségtudatuk és még éretlenek, akik emberi partnerrel nem képesek szexuális kapcsolat kialakítására.³⁹

4.3. A felhasznált állatok

A szakirodalom szerint gyakorlatilag valamennyi házi- és haszonállat válhat érintetté olyan szexuális jellegű cselekményekben, amelyekben az ember használja fel őket. Városi környezetben leggyakrabban kutyák, ritkábban macskák és nyulak jelennek meg az esetekben, míg vidéki térségekben elsősorban lovak, pónik, szamarak, szarvasmarhák, valamint kecskék és juhok, részben testméretük miatt. Zoofil kapcsolat azonban fennállhat tengeri emlősökkel és nagyobb madarakkal, például csirkékkel, kacsákkal vagy libákkal, sőt halakkal és hüllőkkel (különösen kígyókkal) is. Az emberek által leggyakrabban szexuális partnerként választott állat azonban valószínűleg a kutya, részben azért, mert problémamentesen tartható az otthonukban is, részben pedig azért is, mert rövid alkalmazkodási időszak után önállóan reagálhat az emberi szexuális szándékokra. Az állati szexuális partner kiválasztásában szerepet játszhat, hogy az állatnak szexuálisan „vonzónak” és elérhetőnek kell lennie.⁴⁰

Fontosnak tartom kiemelni azonban, hogy zoofil cselekmény nem kizárólag saját állattal történik, számos esetben kifejezetten szexuális aktus igénybevételére közvetítenek, vagy adnak „bérbe” állatokat. Emellett készültek jelentések élő állattal történő „szexbemutatókról” éjszakai klubokban, valamint állatbordélyházak működéséről is (pl. korábban Dániában, Mexikóban, Egyesült Államokban). Bár ezen létesítmények a legtöbb európai országban tiltottak, ennek ellenére feltételezhető, hogy néhány helyen megtalálhatók.⁴¹ Egyes források szerint Románia és Magyarország híres az állatbordélyházakról, ahol a „zoofil turisták” állatokat bérelhetnek. A juhok fogait eltávolítják a szájukból, és fém blokkolókat helyeznek be az orális közösüléshez.⁴²

4.4. A zoofília osztályozása

Josef Massen volt az első, aki a zoofil viselkedést kilenc különböző megnyilvánulási formára osztotta, amelyek súlyossága fokozatosan növekszik és különböző módon átfedik egymást. Általános szabály, hogy a zoofil nem ragaszkodik egyetlen, egyértelműen meghatározott megjelenési formához, általában csak más „normális” szexuális célú formák kiegészítéseként tapasztalható.⁴³

³⁸ LESANDRIĆ, Vinka – ORLOVIĆ, Ivona – PEITL, Vjekoslav – KARLOVIĆ, Dalibor: Zoophilia as an Early Sign of Psychosis, *Alcoholism and Psychiatry Research*, 2017, 53., 28. DOI: 10.20471/apr.2017.53.01.03.

³⁹ VETTER – ÓZSVÁRI: i.m. 760.

⁴⁰ Gieri, BOLLIGER – Antoine F., GOETSCH: Sexualität mit Tieren (Zoophilie) – ein unerkanntes Tierschutzrechtsproblem. *Stiftung für das Tier im Recht*, 2004, 12. (letöltés dátuma: 2025.11.04).

⁴¹ Uo. 13.

⁴² EU: Approve an International Law for the Protection of companion Animals and the ethical management of Stray dogs and cats across all member states, Report, 2018, 29. <https://www.future4wildlife.net/wp-content/uploads/2018/05/F4W-EUReport.pdf> (letöltés dátuma: 2026. 02.10).

⁴³ IHANUS, Juhani: Bestiality and Zoophilia: On Sexual Abuse and Sexual Orientation, Gender and Sexuality, *Clio's psyche*, 2019, 25(2), 137-145, 140.

A zoofília kilenc alapvető formája a következőképpen jellemezhető:

1. *A véletlen élmény és a látens zoofília*

A szexuális tudatosság által kiváltott inger.

2. *A zoofil kíváncsiság*

Néhány ember láthatóan zavarba tud jönni –akár nyilvános helyen is– állati nemi szervek vagy az állatok párzása láttán. A többi formától eltérően a szexuális izgalom jelen esetben azonnali reakcióként válik láthatóvá. Az emberek szexuális vágyát egyértelműen stimulálja az állatok szexualitása. De ezen vágy kielégítéséhez nincs szükség állatokra.

3. *Frotteurizmus*

Csupán fizikai érintkezés által elért élvezet.

4. *Az állat mint önkielégítés eszköze*

A kutyáktól egészen a halott halakig.

5. *Az állat mint cselekvésfetisizták alacsonyabb rendű helyettesítője*

Ez főként akkor fordul elő, amikor nincs olyan emberi partner, aki hajlandó lenne kielégíteni a kapcsolatot kereső személy speciális kívánságait. Ez elsősorban a valódi szadisták cselekményeire vonatkozik, amelyekben a szexuális „tárgy” valódi fájdalomra és súlyos sérülésekre számíthat. Tudatában annak, hogy a szélsőséges szadista cselekmények (testi sértéstől egészen az emberölésig), a törvény által szigorúan büntetendők, a szadista gyakran választ állatot (alacsonyabb rendű) helyettesítőként.

6. *Az állat mint fétis*

A zoofil viselkedés legritkább formája az, amikor egy állategyed vagy faj kizárólagos szexuális tárgyként rögzül a tudatban. Az érintett személy képtelen szexuális örömet érezni emberi partnerrel. Az állat fétis tárgyává válik. Bár a zoofil emberek mindig az állatok iránti nagy szerelmükről beszélnek, a valóságban ez valószínűleg a fétis iránti szerelem. A vágy az állatra mint tárgyra irányul, és nem az állatra mint lényre.

7. *Fizikai közelség és melegség*

Fizikai vonzalom alapján először mentális kapcsolat alakul ki az állattal (szerelem), amely gyakran (de nem feltétlenül) szexuális kapcsolattá is fejlődik.

8. *Az állat mint emberi szexuális partner helyettesítője*

Aki szexuális kielégülés céljából állatot használ, mert nincs emberi partnere, legalább pozitív hozzáállással viszonyul az állathoz, és már a cselekmény előtt is „kielégítőnek” tudja elképzelni a közösülést.

9. *Az állat mint szabadon választott szexuális partner*

Azoknál az embereknél fordul elő, akiknek teljesen kielégítő a szexuális életük. Felmerülhet a kérdés, hogy miért követnek el zoofil cselekményeket azok az emberek, akiket nem fizikai, pszichológiai vagy társadalmi okok késztetnek erre. A válasz nagyon egyszerű: mert szórakoztató számukra. Az ilyen hozzáállás előfeltétele természetesen az, hogy a szexualitást összességében pozitívnak tekintsék, vagyis, hogy az illető ne lásson benne bűnt. Aki előítéletek nélkül minden formáját a szexuális öröm előidézésének és kielégítésének potenciális kincsnek tekinti, az a zoofiliát is elfogadja.⁴⁴

⁴⁴ MASSEN, Josef: *Zoophilia, The sexual love of animals*, MASSEN, Josef : *Zoophilie, die sexuelle Liebe zu Tieren*. Pinto Press Verlag, Koeln, 1996, ISBN 3-930387-15-8 32–45.

5. Összegzés

A szakirodalmi áttekintés eredményeként megállapítható, hogy az állatgyűjtögetés kapcsán nem egyszerűen életmódbeli döntésről, hanem mentális zavarról van szó, amely gyakran a személy izolációjával, kötődési zavarokkal és téves meggyőződésekkel járhat együtt. patológiás állattartás jeleit.

A zoofília témájában feltárt szakirodalom alátámasztja, hogy a jelenség nem csupán deviáns szexuális magatartás, hanem pszichiátriai kórkép is lehet. Önmagában a parafília bár nem feltétlenül jelent jogsértést, a zoofil cselekmények az állatok kizsákmányolásával járnak, és számos ország jogrendszerében büncselekménynek minősülnek. Magyarország szabályozása e tekintetben egyértelműen elmarad a nemzetközi trendektől.

Összességében úgy vélem, hogy a más államokban működő jó gyakorlatok bevezetése hazánkban az állatvédelem javát szolgálhatná, valamint tanulmányom igazolta, hogy az állatokhoz fűződő patológiás kötődés nem csupán pszichés jelenség, hanem állatvédelmi, közegészségügyi és jogi kihívást is jelent. A probléma hatékony kezelése multidiszciplináris megközelítést igényel, mivel pszichológiai, pszichiátriai, kriminológiai, állatorvosi és jogi területeket egyaránt érinthet.